

MAREK, Jindřich – DRAGON, Michal. *Soupis středověkých latinských rukopisů Národní knihovny ČR. Doplnky ke katalogu Josefa Truhláře = Catalogus codicum manu scriptorum Latinorum medii aevi qui in Bibliotheca Nationali olim Universitatis Pragensis asservantur. Additamenta ad catalogum Josephi Truhlář. Praha: Národní knihovna České republiky, 2016. ISBN 978-80-7050-669-1.*

Jednu z nejvýznamnějších součástí sbírky rukopisů Národní knihovny České republiky představují latinské rukopisy kmenového fondu zařazené do signaturních oddělení I až XV. Jejich větší část – celkem 2836 kodexů – je popsána v dvou-svazkovém katalogu Josefa Truhláře,¹ který, ačkoli nesplňuje moderní nároky na popis rukopisů, bude nejspíše ještě dlouhou dobu fungovat jako základní pomůcka pro jejich studium. Od vydání tohoto soupisu přibýlo do zmíněných signaturních oddělení převážně koupí či darem několik set dalších svazků. Recenzovaná publikace se věnuje středověké části těchto přírůstků.

V úvodní kapitole se autoři nejprve zabývají rukopisným fondem spravovaným oddělením rukopisů a starých tisků Národní knihovny ČR jako celkem se zřetelem především na jeho členění a historický vývoj. Následuje stručná obsahová charakteristika katalogizovaného souboru doplněná o rozbor dvou větších provenienčních celků, které lze mezi přírůstky vymezit (jde o knihovnu Otokara Kruliše-Randy a knihovnu minoritského kláštera v Českém Krumlově), a krátké shrnutí metodických východisek popisu odvolávající se na *Zásady popisu rukopisů* a úzus Národní knihovny pro elektronickou katalogizaci rukopisů. Celý úvod je k dispozici rovněž v anglickém překladu.

Vlastní soupis na stranách 37–508 čítá popis celkem 79 rukopisů dochovaných v různém rozsahu. Chronologicky se jedná o rukopisy datované od první poloviny 13. do počátku 16. století, jejichž valná většina však spadá do 14. a 15. století. Z jazykového hlediska jde podle vymezení signaturních oddělení o rukopisy ve své většině latinské, ale nachází se v nich i kratší texty či poznámky v jiných jazycích, nejčastěji v češtině a němčině, na úrovni jednotlivin pak i hebrejsky, francouzsky a řecky. Původem mezi nimi převládají kodexy bohemikální. Po obsahové stránce dominují rukopisy liturgické (misály, breviáře, modlitební knihy a jedna kniha hodinek) a kazatelská literatura, v níž se hojně vyskytují i husitika (z těch atribuovaných se jedná o kázání a výklady Jana Husa, Jakoubka ze Stříbra, Martina Lupáče, Václava z Dráchova a Jakuba z Jemnice). Husitství se pak týká i několik rukopisů s traktáty, z větší části protihusitskými. Četněji jsou v souboru přírůstků zastoupeny také biblické výklady a nacházejí se zde i dvě bible. Relativně početné jsou ještě texty pro praktickou kněžskou potřebu, méně se vyskytují hagiografie (*Legenda aurea* a další životy svatých), exempla (*Gesta Romanorum*), texty pro potřeby osobní zbožnosti (převážně mariánské) a spisy kanonického práva. Sbírkou rétorických knih a třemi knihami s díly Ovidia je zastoupena antická literatura. V malém rozsahu jednoho až dvou exemplářů se objevují rukopisy či jejich fragmenty z oboru gramatiky, filosofie, medicíny a astronomie. Ve dvou kodexech se nalézají sbírky listin (formulářová sbírka Jindřicha z Isernie a kopiář rodu Rožmberků) a jeden zastupuje texty světské prózy v čele s *Alexandreidou*. Do oblasti historiografie pak spadají dva obecně nejznámější rukopisy tohoto souboru,

¹ TRUHLÁŘ, Josef. *Catalogus codicum manu scriptorum Latinorum qui in C. R. Bibliotheca publica atque Universitatis Pragensis asservantur I–II*. Pragae: Regia societatis scientiarum Bohemica, 1905–1906.

Kronika kostnického koncilu Ulricha z Richentalu a bohatě iluminovaný zlomek *Dalimilovy kroniky*.

Soupis je samozřejmě vybaven rozsáhlým pomocným aparátem rejstříků a doplněn o obrazovou přílohu s ukázkami zajímavějších vazeb, iluminací a textů.

Jak již bylo zmíněno, lze mezi přírůstky vysledovat dva větší provenienční celky. Prvním je třináct rukopisů pocházejících z knihovny Otokara Kruliše-Randy (1890–1958), významného prvorepublikového továrníka a bibliofila. Do Národní knihovny se dostaly postupně prostřednictvím nákupů v antikvariátech mezi lety 1958 a 1989, přičemž většina z nich byla původně součástí dietrichštejnské knihovny v Mikulově, z níž je Kruliš-Randa získal v době jejího rozprodeje. Druhým výraznějším celkem je sedm rukopisů z knihovny minoritského kláštera v Českém Krumlově. Do knihovny byly zakoupeny z různých pražských antikvariátů v letech 1923–1924, nedlouho po tom, co se ztratily ze svého původního místa uložení.

Jak upozorňují sami autoři, na soupisu lze rozpoznat, že vznikl poměrně dlouhou dobu, během níž se přístup obou autorů – již v základu částečně rozdílný – dále proměňoval, a ve výsledku se tak způsob zpracování jednotlivých záznamů místy poněkud liší. Nic z toho však není na překážku použitelnosti a užitečnosti katalogu. Textový popis rukopisů, především s ohledem na jejich rozpis, je ve většině případů zpracován nad úroveň požadavků *Zásad*. Oproti jejich doporučení autoři naopak upouštějí od shrnutí způsobu vzniku kodexů, s výjimkou těch svazků, které vznikaly v několika oddělených etapách. Jako celek soupis zdárně navazuje na dosavadní společné i individuální práce obou autorů na poli katalogizace rukopisů a představuje k nim vítaný přínos, který jistě nalezne uplatnění mezi odbornou veřejností.

Mgr. Zdeněk Mužík
zdenek_muzik@nm.cz